

Kronik

Juli - september 1998

Nyt bibliotekssystem - ALEPH 500

Det Kongelige Bibliotek er Danmarks Nationalbibliotek og Københavns Universitetsbibliotek samt Danmarks Bogmuseum. Det er Nordens største med mere end 146 km bøger og 3 betjeningssteder, og med en materialesamling på 16 mill. enheder. Årligt benyttes ca. 670.000 enheder.

Biblioteket er midt i en spændende udviklingsproces, hvor alle dele af institutionen moderniseres. En del af denne modernisering er udskiftningen af det gamle bibliotekssystem REX, der har været i brug siden 1986. Efter en omfattende forberedelse og EU-licitation er der 1. juli 1998 indgået kontrakt med ICL om levering af ALEPH 500.

Det nye bibliotekssystem skal tages i brug i forbindelse med ibrugtagningen af Det Kongelige Biblioteks nye bygning, Diamanten på Havnefronten.

ALEPH 500 biblioteksløsning

ALEPH 500 tilhører den nye generation af biblioteksløsninger, der er modulært opbygget, og baseret på moderne client-server teknologi, der udnytter internationale standarder. ALEPH 500 giver mulighed for benyttelse af forskellige grænseflader med

Z39.50, Web interface og Windows clienter.

For det Kongelige Bibliotek betyder det, at det er muligt for brugerne i én og samme søgning via Z39.50 at finde oplysninger fra bibliotekets egne baser samt i de eksterne systemer som bla. Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek omfatter. Det er altså ikke længere nødvendigt at koble op for hver søgning, og brugerne kan let få adgang til den lokale information, samt den viden der er samlet i ind- og udland.

Opbygningen og brugen af standarder i ALEPH 500 gør det muligt at integrere registreringen med fuldtekst dokumenter, billeder, lyd etc., samt integration med Microsoft-produkter, økonomi- og journalsystemer.

Aftalen indeholder også et spændende udviklingssamarbejde, hvor Det Kongelige Bibliotek og ICL i fællesskab skal:

Design og udvikle en pligtafleveringsclient for det traditionelle materiale, som nationalbiblioteket modtager i henhold til Loven om pligtaflevering. ALEPH skal ligeledes sammenkædes med det igangværende udviklingsprojekt for digitale pligtaflevering, således at der skabes et integreret system for alle pligtafleveringsmaterialer. Tilpasning af en ny læsesalsclient, der oprindeligt er udviklet til Det Kongelige Bibliotek i Stockholm, men som nu skal dække de nationale krav i Danmark.

Videreudvikling af moderne ledelsesinformationssystem, som i fremtiden skal være et vigtigt værktøj for udtræk af statistiske informationer om bibliotekets brug.

Det nuværende REX har længe trængt til en udskiftning. Det nye ALEPH system er dimensioneret til 500 samtidige brugere, hvilke er en fordobling af den nuværende kapacitet, samtidig med at aftalen giver mulighed for en belastning til 1500 brugere.

Databasen kan ligeledes udbygges trinvis, således at retroinddateringen kan fortsættes og basen udvides til det dobbelte.

ALEPH et internationalt system

ALEPH 500 er et veletableret bibliotekssystem, som benyttes af en lang række store europæiske og amerikanske biblioteker som:

- Nationalbiblioteket og 24 forskningsbiblioteker i Østrig
- Consortium af 4 universitetsbiblioteker i Berlin
- King's College London
- École Polytechnique i Paris
- Sorbonne Nouvelle University in Paris
- Delft University of Technology
- University of Notre Dame du Lac
- Universiteit Gent
- Det kongelige Bibliotek i Stockholm

Også i Danmark er ALEPH meget udbredt på såvel fag-, universitets- og folkebiblioteker, hvor den første installation har været Danmarks Tekniske Videncenter.

Erhvervelser

Boghistoriske samlinger

På en særudstilling på Kunstindustrimuseet med privatbind udført af bogbinder Ernst Rasmussen, der er leder af Det Kongelige Biblioteks Bevarings- og Konserveringsværksted, er erhvervet H.C. Andersen *Den lille Havfrue*, 1984 med fem originallitografier af Per Kirkeby. Bogen er indbundet i blåt håndgjort papir ligeledes udført af Ernst Rasmussen med forgyldning af Leif Hagel Olsen.

Danske Afdeling

Danske Afdeling har erhvervet et hidtil ukendt Danicum:

Drømmebog. Udleggelse paa Drømme : Oc hvilcke Drømme mand skal acte. Nu paa det Ny fordansket Oc forbedret. 1663.

Håndskriftafdelingen

ØK-medarbejder Aldo Eggers-Luna: en samling arbejds papirer vedr. H.N. Andersen, samt Østasiatisk Kompagni fra dets stiftelse til år 1997.

Lektor Erling Nielsens efterladte papirer.

Maleren Siegfried Neuhaus' papirer.

En samling kontrakter, tryksager m.m. fra Danske Dramatikeres Forbund.

En samling papirer efter komponisten Helmer Nørgaard.

Axel Hjeresen: en samling prædikener, dat. 1941-71.

Sophus Claussen: manuskript

og diverse udkast til skuespillet *Mordet i Værtsbuset*.

Johannes Jørgensen: manuskript til en lille samling kronikker, samt breve og meddelelser til redaktør Erhardt Larsen, dat. 1950-51.

I øvrigt har afdelingen erhvervet en række andre samlinger og enkelte manuskripter og breve af f.eks. H.C. Andersen, Valdemar Rørdam, Georg Brandes, Otto Gelsted, Thøger Larsen, Paul la Cour, Poul Martin Møller og C.E.F. Weyse.

Opmærksomheden henledes på, at nogle af nyerhvervelserne af forskellige årsager må holdes utilgængelige indtil videre.

Musikafdelingen

Til Carl Nielsen Samlingen er indkøbt af privat ejer Carl Niensens blækmanuskript til dele af Prolog til Mindefesten for Shakespeare 1916. Autograf partitur og uatografe skitser og enkeltnumre til værket findes i forvejen i Carl Nielsen Samlingen, CNS 327.

Udstillinger

På Kunstindustrimuseet vistes 11. - 27. september 1998 udstillingen *Bogbind og arbejder på papir af Håndbogbinder Ernst Rasmussen*.

Udstillingen viste hovedsagelig bind og papirarbejder, som var udvalgt med henblik på en udstilling i Japan. Ernst Rasmussen har siden 1964 været ansat på Det Kongelige Bibliotek, hvor han er leder af Bogbinderi- og Konserveringsværkstedet.

I forbindelse med *Golden Days in Copenhagen* i september 1998 viste Det Nationale Fotomuseum en mindre elektronisk udstilling på Internet *Fotografens København. Fotografier 1850-1860* med tidlige fotografier fra København. Billederne er taget i 1850'erne af forskellige fotografer, deriblandt Edvard Meyer (1813-1880) og den tyskfødte Joseph Henschel (1825-1883). De fotograferede byens torve, pladser og større bygningsværker og solgte billederne som souvenirs til byens turister og borgere

Bogudgivelser

Den 7. august udgav Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket i fællesskab på Museum Tusulanums Forlag et storværk om den trykte kulturarv belyst gennem pligtafleveringen igennem 300 år *Den trykte kulturarv. Pligtaflevering i 300 år*. Det udkommer som bind 16 i serien *Danish Humanist Texts and Studies*.

Værket er redigeret af Det Kongelige Biblioteks forskningschef, dr. phil. John T. Lauridsen og seniorforsker, lic. phil. Henrik Horstbøll, er på 631 sider (ISBN 87-7289-505-5. ISSN 0105 8746) og koster 525,-, incl. moms, i boghandelen.

Det kan også købes i bibliotekets Udlån på Amager og Fiolstræde.

Gennem 300 år har der været en lov om pligtaflevering i Danmark. I bogens første afsnit behandles pligtafleveringens historie kronologisk af tre fremtrædende historikere: 1697-1783 af tidl. seniorforsker, cand. mag. Harald Ilsøe, 1781-1850 af

Henrik Horstbøll og 1850-1997 af førstebibliotekar, dr. phil. Grethe Jacobsen.

Andet afsnit omhandler pligt-afleveringen af særlige kategorier af materiale og aspekter. Kartografen, forskningsbibliotekar, cand. mag. Henrik Dupont behandler kort og billeder, ballet- og musikhistorikeren, seniorforsker, dr. phil. Knud Arne Jürgensen musik-lier, historikeren, overbibliotekar, cand. mag. Svend Larsen aviser, John T. Lauridsen konfiskeret, forbudt og klausu-let litteratur, ophavsretseksperten, professor, dr. jur. Peter Blume (Københavns Universitet) pligt-aflevering i internationalt perspektiv og tidl. forskningsbibliotekar, cand. jur. Jens Søndergaard rets-sager i forbindelse med pligt-aflevering.

Tredie og sidste afsnit, redige-ret af Harald Ilsoe, består af juridiske dokumenter og andre kilder til pligt-afleveringens historie i det dansk-norsk-slesvigske fællesmonarki fra det 17. århundrede til og med den nugæl-dende lov af 10. Juni 1997. Endvidere indeholder afsnittet et omfattende re-sume på engelsk.

(Fhv.) Kulturminister Ebbe Lundgaard har skrevet forord, og de to bibliotekschefer Erland Kolding Nielsen og Niels Mark en indledning om pligt-afleveringen ud fra bevarings-perspektivet for den nationale kulturarv.

Besøg

4. - 5. august 1998 havde Danske Afdeling besøg af afdelingsleder Gudrun Karlsdóttir, Islands Na-tional- og Universitetsbibliotek, der fik orientering om nationalbibliografi og pligt-aflevering af netdokumenter.

7. september 1998 havde Det Kongelige Bibliotek besøg af Krista Talvi og Anu Nuut, begge afde-lingsledere fra Estlands nationalbiblio-tek, Eesti Rahvusraamatukogu. Første-bibliotekar og afdelingsleder Grethe Jacobsen, Danske Afdeling, fortalte om Det Kongelige Biblioteks nutid og frem-tid med vægt på dets funktion som nationalbibliotek.

Personalia

F orskningsbibliotekar Kim D.B. Bengtson har i forbindelse med et studieophold 24. august - 4. september 1998 ved University of the Witwatersrand i Sydafrika deltaget i The 8th International Aphasia Rehabilitation Conference og dér præsenteret sit og audiologopæd Eskild Frøshaug Peter-sens danske dysartri-projekt *Adult Dysarthria: Method of Improved Intelligibility*, om rehabiliteringen af neurogene ud-talevanskeligheder.

Overbibliotekar Steen Bille Larsen deltog 30. Juni - 4. Juli 1998 i LIBERs årsmøde i Paris, *Short-term, Long-term Strategies: Conflict or Harmony?*, er udpeget som redaktør af *Biblioteks-historie*, som udgives af Biblioteks-historisk Selskab.

Førstebibliotekar Ingrid Fi-scher Jonge holdt 22. september 1998

foredrag om dansk fotografi på Danmarks Designskole, København; deltog 28. - 30. September i Foreningen af Danske Kunstmuseers årsmøde på Korbæk Strand med oplæg om *Det Nationale Fotomuseum*.

Seniorforsker Henrik Horstbøll holdt foredrag om *Kulturb historie - status og perspektiver* på Dansk Historisk Fællesforenings Historikermøde, Odense Universitet, 21. - 22. august 1998.

Direktør Erland Kolding Nielsen deltog 30. september 1998 i Danmarks Elektroniske Forskningsbiblioteks *Kick Off seminar*.

Forskningsbibliotekar Bent Lerbæk Pedersen deltog 9. - 12. september 1998 i European Association of Sinological Librarians' 18. årsmøde på Cambridge University Library og Needham Research Institute.

24. august deltog førstebibliotekar Grethe Jacobsen i programmet *Spørgsmål til historien* på P1.

Dr.phil. Jens Chr. V. Johansen deltog 16. og 23. August 1998 i DR1's udsendelse *Justitsmord? Om Maren Splids*.

Seniorforsker Knud Arne Jürgensen deltog i den franske Statsradios musikprogram *France Musique* 25. juli 1998 med et indlæg om *H.C. Lumbye og musikhistorien i Tivoli*.

Forskningsstipendiat Ole Meyer besøgte juli-august 1998 Biblioteca Medicea Laurenziana, Biblioteca Nazionale Centrale og Biblioteca Riccardi i Firenze; besøgte 28. august 1998 British Museum, Manuscript Department; deltog 1. - 3. september 1998 i 3rd

ITI Colloquium on Literary Translation, University of Sheffield, med foredraget *Dante's Divine Comedy - Epic or Novel?*

Afdelingsbibliotekar Esther Skaarup deltog 22.-25. september 1998 i det 23. møde for ledere af ISSN centre i Bruxelles

Forskningsbibliotekarerne Carl Erik Bay og Erik Skyum-Nielsen deltog 3. - 9. august 1998 i 22. Kongres i International Association for Scandinavian Studies (IASS) med emnet *Nordisk litteratur - tekst - mentalitet - kultur*, i Tórshavn.

Direktør Erland Kolding Nielsen, overbibliotekar Steen Bille Larsen, førstebibliotekar Grethe Jacobsen og afdelingsbibliotekar Lotte Philipson deltog 16. - 21. august 1998 i IFLA General Conference i Amsterdam, med temaet *On Crossroads of Information and Culture*.

Direktør Erland Kolding Nielsen og overbibliotekar Steen Bille Larsen deltog 23. - 26. august 1998 i International Conference. *The Construction of New National Libraries: a Phenomenon of the End of the 20th Century Europe*, i Riga.

Overbibliotekar Steen Bille Larsen, lederne fra nationalbiblioteksområdet samt bevaringschef Jonas Palm deltog 2. - 3. september 1998 i studietur til Stockholm og besøgte Kungliga Biblioteket, Universitetsbiblioteket samt Moderna Museet.

Forskningsbibliotekar Henrik Dupont og bibliotekar Inger Uldal deltog 9. - 10. september 1998 i seminaret *Vision GI - år 2009* arrangeret af Dansk Kartografisk Selskab, Dansk Selskab for

Fotogrammetri og Landmåling samt
Dansk Akademi for stedsbestemt Infor-
mation, på Nyborg Strand.

Kortsektionens medarbejdere
deltog 15. - 18. september 1998 i den 11.
Konference i LIBERs Groupe des
Carthothécaires, i Krakow, Polen.